Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

27 päivänä huhtikuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Teollis- ja tekijänoikeudet – Direktiivi 2004/48/EY – Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot – Tiedonsaantioikeus – Asiavaltuus – Tarve osoittaa etukäteen teollis- tai tekijänoikeuden olemassaolo

Asiassa C-628/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) on esittänyt 21.7.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.10.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

TB,

jossa asian käsittelyyn osallistuvat:

Castorama Polska sp. z o.o. ja

”Knor” sp. z o.o.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit D. Gratsias, M. Ilešič (esittelevä tuomari), I. Jarukaitis ja Z. Csehi,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Castorama Polska sp. z o.o., edustajinaan M. Markiewicz, M. Mioduszewski ja Z. Ochońska, radcowie prawni,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

– Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch ja G. Kunnert,

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. L. Kalėda ja U. Małecka,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.11.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45) 8 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jonka on pannut vireille TB ja jossa vaaditaan, että Varsovaan (Puola) sijoittautunut yhtiö Castorama Polska sp. z o.o. ja Gliwiceen (Puola) sijoittautunut yhtiö ”Knor” sp. z o.o. velvoitetaan toimittamaan tietoja sellaisten tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat tekijänoikeutta, jonka haltija TB väittää olevansa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2004/48

3 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 10, 13, 17 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(10) Tämän direktiivin tavoitteena on lähentää lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso sisämarkkinoilla.

– –

(13) On tarpeen määritellä tämän direktiivin soveltamisala mahdollisimman laajasti, jotta siihen voidaan sisällyttää kaikki yhteisön tämän alan säännösten ja/tai asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön piiriin kuuluvat teollis- ja tekijänoikeudet. Tämä ei kuitenkaan estä sitä, että jäsenvaltiot voivat halutessaan laajentaa sisäisten tarpeidensa mukaan tämän direktiivin säännökset koskemaan vilpillisen kilpailun, mukaan lukien orjallinen jäljittely, tai vastaavan toiminnan piiriin kuuluvia tekoja.

– –

(17) Tässä direktiivissä säädetyt toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot olisi määriteltävä kussakin tapauksessa niin, että kyseisen tapauksen erityispiirteet otetaan asianmukaisesti huomioon, mukaan lukien kunkin teollis- ja tekijänoikeuden erityispiirteet ja tarvittaessa loukkauksen tahallinen tai tahaton luonne.

– –

(19) Koska tekijänoikeus on olemassa heti teoksen luomisesta lähtien, eikä se edellytä virallista rekisteröimistä, on hyödyllistä toistaa [kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn, Bernissä 9.9.1886 allekirjoitetun yleissopimuksen (24.7.1971 laadittu Pariisin sopimuskirja), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979,] 15 artiklan sääntö, jossa vahvistetaan olettama, jonka mukaan kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijää pidetään tekijänä, jos hänen nimensä on ilmoitettu teoksessa. Vastaavaa olettamaa olisi sovellettava myös lähioikeuksien haltijoihin, koska usein juuri lähioikeuden haltija, kuten äänitetuottaja, ryhtyy puolustamaan oikeuksia ja vastustamaan laitonta kopiointia.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan otsikkona on ”Kohde”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja. Tässä direktiivissä käsite teollis- ja tekijänoikeudet käsittää myös teollisoikeudet.”

5 Mainitun direktiivin II luvussa, jonka otsikko on ”Toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot”, olevan 3 artiklan, jonka otsikko on ”Yleinen velvoite”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.”

6 Direktiivin 2004/48 4 artiklassa, jonka otsikkona on ”Henkilöt, joilla on oikeus pyytää toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on myönnettävä oikeus pyytää tässä luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista:

a) sovellettavan lainsäädännön mukaisesti teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille;

b) kaikille muille henkilöille, joilla on oikeus käyttää näitä oikeuksia, erityisesti käyttöluvan haltijoille, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti;

c) teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoiville elimille, joilla on säännönmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti;

d) alan edunvalvonnasta vastaaville elimille, joilla on säännönmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti.”

7 Direktiivin 2004/48 6 artiklan otsikkona on ”Todistusaineisto”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, jos toinen osapuoli on esittänyt kohtuullisesti saatavissa olevaa ja riittävää todistusaineistoa väitteidensä tueksi ja on yksilöinyt sellaista väitteitään tukevaa todistusaineistoa, joka on vastapuolen hallussa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat määrätä, että vastapuolen on esitettävä kyseinen todistusaineisto edellyttäen, että luottamuksellisten tietojen suoja taataan. Tämän kohdan soveltamiseksi jäsenvaltiot voivat säätää, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset katsovat kohtuullisen otoksen merkittävästä määrästä teoksen kappaleita tai muuta suojattua kohdetta riittäväksi todistusaineistoksi.”

8 Kyseisen direktiivin 7 artiklan, jonka otsikko on ”Toimenpiteet todisteiden suojaamiseksi”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat jo ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista sen osapuolen hakemuksesta, joka on esittänyt kohtuullisesti saatavissa olevaa todistusaineistoa tukeakseen väitteitään teollis- tai tekijänoikeutensa loukkaamisesta tai tällaisen loukkaamisen uhasta, määrätä nopeita ja tehokkaita väliaikaisia toimia väitettyyn loukkaamiseen liittyvän asiaankuuluvan todistusaineiston suojaamiseksi edellyttäen, että luottamuksellisten tietojen suojaa taataan. Nämä toimet voivat sisältää riidanalaisten tavaroiden yksityiskohtaisen kuvaamisen ja mahdollisen näytteiden oton, tai riidanalaisten tavaroiden ja soveltuvissa tapauksissa näiden tavaroiden valmistuksessa ja/tai jakelussa käytettyjen materiaalien ja välineiden sekä tavaroihin liittyvien asiakirjojen haltuunottamisen. Nämä toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa toista osapuolta kuulematta, erityisesti jos mahdollisesta viiveestä voi koitua korvaamatonta haittaa oikeudenhaltijalle tai jos todistusaineiston hävittämisen vaara on ilmeinen.

Jos todistusaineiston suojaamistoimenpiteet on otettu käyttöön toista osapuolta kuulematta, osapuolille, joita asia koskee, on ilmoitettava asiasta viipymättä ja viimeistään toimenpiteiden täytäntöönpanon jälkeen. Asian uudelleen käsittely, johon kuuluu oikeus tulla kuulluksi, on järjestettävä niiden osapuolten vaatimuksesta, joita asia koskee, jotta kohtuullisessa ajassa toimenpiteestä ilmoittamisen jälkeen voidaan ratkaista, onko toimenpidettä muutettava taikka onko se kumottava tai pidettävä voimassa.”

9 Kyseisen direktiivin 8 artiklan, jonka otsikko on ”Tiedonsaantioikeus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä, että sellaisten tavaroiden ja palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta, annetaan tietoja. Tiedonantovelvollinen on teollis- tai tekijänoikeuksia loukannut ja/tai kuka tahansa muu henkilö:

a) jonka on todettu pitävän hallussaan riidanalaisia tavaroita kaupallisessa laajuudessa;

b) joka on tavattu käyttämästä riidanalaisia palveluja kaupallisessa laajuudessa;

c) jonka on todettu tarjoavan loukkaavassa toiminnassa käytettäviä palveluja kaupallisessa laajuudessa,

tai

d) jonka a, b tai c alakohdassa tarkoitettu henkilö on osoittanut osallistuneen kyseisten tavaroiden tuottamiseen, valmistukseen tai jakeluun tai näiden palvelujen tarjoamiseen.”

10 Saman direktiivin 9 artiklan, jonka otsikko on ”Turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteet”, 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat hakijan pyynnöstä:

a) määrätä väitetylle oikeudenloukkaajalle osoitetun väliaikaisen kiellon, jonka tarkoituksena on estää teollis- tai tekijänoikeuden välittömät loukkaukset tai kieltää väliaikaisesti tai, jos kansallinen lainsäädäntö sen mahdollistaa, tarvittaessa uhkasakon uhalla kyseisen oikeuden väitettyjen loukkausten jatkaminen tai asettaa jatkamisen ehdoksi oikeudenhaltijalle kuuluvan korvauksen takaamiseen tarkoitettujen vakuuksien asettaminen; väliaikainen kielto voidaan määrätä samoin edellytyksin välittäjälle, jonka palveluja kolmas osapuoli käyttää loukatakseen teollis- tai tekijänoikeutta; [tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivissä 2001/29/EY [(EYVL 2001, L 167, s. 10)] säädetään kiellon määräämisestä välittäjälle, joiden palveluja kolmannet osapuolet käyttävät tekijänoikeuden tai tekijänoikeuden lähioikeuksien loukkaamiseksi;

b) määrätä takavarikoitaviksi tai luovutettaviksi sellaiset tavarat, joiden epäillään loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, jotta voidaan estää niiden saattaminen jakelukanavien piiriin tai levittäminen jakelukanavia pitkin.

2. Kaupallisessa laajuudessa tehtyjen loukkausten osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos vahingon kärsinyt osapuoli osoittaa olosuhteet, jotka saattavat uhata vahingonkorvauksen maksamista, oikeusviranomaiset voivat määrätä väitetyn loukkaajan irtainta ja kiinteää omaisuutta asetettavaksi hukkaamiskieltoon sekä myös tämän pankkitilit ja muut varat jäädytettäviksi. Tässä tarkoituksessa toimivaltaiset viranomaiset voivat määrätä esitettäviksi pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja tai asianmukaisen pääsyn asiaankuuluviin tietoihin.

3. Oikeusviranomaisilla on 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden osalta oikeus vaatia hakijaa toimittamaan kaikki kohtuullisesti saatavissa olevat todisteet, jotta ne voivat riittävän varmasti vakuuttua siitä, että hakija on oikeudenhaltija ja että hänen oikeuttaan on loukattu tai että tällaisen loukkauksen uhka on välitön.”

Puolan oikeus

11 Siviiliprosessikoodeksista 17.11.1964 annetun lain (ustawa Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. 1964, nro 43, järjestysnumero 296), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (Dz. U. 2020, järjestysnumero 1575; jäljempänä siviiliprosessikoodeksi), 479^{89} §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän jakson säännöksiä sovelletaan asioihin, jotka liittyvät tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojaan, teollista omaisuutta koskevien oikeuksien suojaan ja muiden aineettomia hyödykkeitä koskevien oikeuksien suojaan (teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat asiat).

2. Tässä pykälässä tarkoitettuina teollis- ja tekijänoikeuksia koskevina asioina pidetään myös asioita, jotka liittyvät

1) vilpillisen kilpailun estämiseen ja sitä vastaan käytävään taisteluun;

– –”

12 Siviiliprosessikoodeksin 479^{112} §:ssä säädetään seuraavaa:

”Säännöksiä, jotka koskevat tiedonantovelvollista, sovelletaan jokaiseen, vastaaja mukaan lukien, jolla on 479^{113} §:ssä säädettyjä tietoja tai jolla on pääsy niihin.”

13 Siviiliprosessikoodeksin 479^{113} §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Mikäli oikeudenhaltija osoittaa uskottavasti, että on olemassa olosuhteita, jotka osoittavat teollis- ja tekijänoikeuden loukkaamisen, tuomioistuin voi tämän pyynnöstä ennen tähän teollis- ja tekijänoikeuden loukkaamiseen liittyvän menettelyn vireillepanoa tai tällaisen menettelyn aikana alimmassa oikeusasteessa pidettävän istunnon päättymiseen saakka kehottaa loukkaajaa toimittamaan tietoja tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkoista, jos tämä on tarpeen oikeudenhaltijan kanteen kannalta.

2. Jos tuomioistuimen kehotus toimittaa tietoja on esitetty ennen menettelyä, joka liittyy loukkaamiseen, tämä menettely on pantava vireille yhden kuukauden kuluessa tietojen toimittamista koskevan määräyksen täytäntöönpanopäivästä.”

14 Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista 4.2.1994 annetun lain (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dz. U. 1994, nro 24, järjestysnumero 83), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (Dz. U. 2021, järjestysnumero 1062), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tekijänoikeuden kohteena on mikä tahansa ainutkertaisen luovan toiminnan ilmentymä riippumatta sen muodosta, arvosta, käyttötarkoituksesta tai ilmaisutavasta (teos).

2. Tekijänoikeuden kohteena ovat erityisesti seuraavat teokset:

– –

2) plastisen taiteen teokset

2. Ainoastaan ilmaisutapaa voidaan suojata; suoja ei voi kohdistua löydöksiin, ideoihin, menetelmiin, toimintatapoihin tai -periaatteisiin tai matemaattisiin suunnitelmiin.

– –

4. Suojaa saa teoksen tekijä ilman muodollisia edellytyksiä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 TB on luonnollinen henkilö, joka myy koriste-esineitä verkkokaupoissaan. Osana liiketoimintaansa hän myy koneellisesti valmistamiaan jäljennöksiä kuvista A, B ja C. Kunkin kuvan grafiikka on yksinkertainen ja koostuu muutamasta väristä ja geometrisesta kuviosta sekä

lyhyistä lauseista. Kuviin A, B ja C on liitetty seuraavat lauseet: ”Mój dom moje zasady” (”Meillä määrään minä”), ”Nie ma ludzi idealnych a jednak jestem” (”Täydellisiä ihmisiä ei ole olemassa, mutta minä olen yksi heistä”) ja ”W naszym domu rano słychać tupot małych stopek. Zawsze pachnie pysznym ciastem. Mamy dużo obowiązków, mnóstwo zabawy i miłości” (”Meillä kuullaan aamuisin pienten tassujen ääntä. Meillä tuoksuu aina herkullisilta leivonnaisilta. Meillä on paljon velvoitteita, iloa ja rakkautta”). TB pitää kuvia tekijänoikeuslainsäädännössä tarkoitettuina ”teoksina” ja itseään niiden tekijänä.

16 Castorama Polska ja Knor myyvät mainittujen kuvien jäljennöksiä (jäljempänä pääasiassa kyseessä olevat jäljennökset). Tarkkoja kopioita kuvista A ja B myydään Castorama Polskan verkkokaupassa ja sen myymälöissä, joihin ne toimittaa Knor. Castorama Polska myy myös sellaisia Knorin toimittamia kuvia, jotka sisältävät saman tekstin kuin kuvassa C, mutta jotka eroavat siitä grafiikaltaan ja kirjasintyypeiltään. Pääasiassa kyseessä olevissa jäljennöksissä tai itse kuvissa, jotka ovat niiden kohteena, ei mainita kyseisen tuotteen tekijää tai alkuperää. TB ei myöskään ole antanut suostumustaan kyseisiin jäljennöksiin eikä siihen, että Castorama Polska ja Knor myyvät niitä.

17 TB kehotti 13.10.2020 Castorama Polskaa lopettamaan luomiensa ”teosten” taloudellisten ja moraalisten tekijänoikeuksien loukkaamisen.

18 TB saattoi 15.12.2020 ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi siviiliprosessikoodeksin 479[113] §:n nojalla vaatimuksen siitä, että Castorama Polska ja Knor velvoitetaan toimittamaan tietoja pääasiassa kyseessä olevista jäljennöksistä muun muassa jakeluverkkojen ja niiden vastaanottamien tai tilaamien tavaroiden määrän osalta sekä täydellisen luettelon tavaroiden toimittajista, päivämäärät, jolloin kyseiset tavarat saatettiin myyntiin Castorama Polskan myymälöissä ja verkkokaupassa, sekä mainittujen tavaroiden myyntimäärät ja -tuotot, jaoteltuna myymälämyyntiin ja verkkokauppamyyntiin.

19 TB ilmoitti, että hän on pääasiassa kyseessä olevien jäljennösten kohteena olevien kuvien taloudellisten ja moraalisten tekijänoikeuksien haltija ja että kyseiset tiedot olivat tarpeen näiden tekijänoikeuksien loukkaamiseen perustuvan kanteen nostamiseksi ja toissijaisesti vilpilliseen kilpailuun perustuvan vahingonkorvauskanteen nostamiseksi.

20 Castorama Polska vaatii ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa tietopyynnön hylkäämistä ja toissijaisesti annettavan tuomioistuinratkaisun ulottuvuuden rajaamista mahdollisimman suppeaksi, miltä osin se väittää, että ratkaisu on rajattava tiukasti tekijänoikeuslainsäädännössä tarkoitettuihin ”teoksiin”, ja se riitauttaa jopa sen, voidaanko pääasiassa kyseessä olevien jäljennösten kohteena olevia kuvia pitää kyseisessä lainsäädännössä tarkoitettuina teoksina. Se vaatii myös liikesalaisuuksiensa suojaamista ja vetoaa siihen, ettei TB ole osoittanut olevansa kyseisten jäljennösten taloudellisten tekijänoikeuksien haltija. Castorama Polskan mukaan TB:n vaatimuksessa tarkoitetut henkiseen luomistyöhön perustuvat teokset eivät ole omaperäisiä, koska TB ei ole osoittanut niiden täyttävän uutuutta koskevan edellytyksen. Vaatimuksen hyväksyminen merkitsisi siten tekijänoikeussuojan myöntämistä ”ideoille” ja ”suunnitelmille”, sillä mainittujen jäljennösten kohteena olevat kuvat ovat nykytrendin mukaisia ”aiheensa yksinkertaistettuna esittäviä kuvia”, joihin on liitetty ”arkipäiväisiä lauseita”. Castorama Polska katsoo lisäksi, että kuvien kaikki graafiset elementit ovat arkipäiväisiä ja toisteisia eivätkä ne ole millään tavoin omaperäisiä koostumuksensa, väriensä tai käytettyjen kirjasinlajien kannalta muihin markkinoilla saatavilla oleviin kuviin nähden.

21 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että TB:n esittämä todistusaineisto koostuu ainoastaan yhtäältä hänen internetsivustoltaan tulostetuista sivuista, joilla esitellään hänen verkkokaupoissaan myynnissä olevia tuotteita, ja vuodesta 2014 lähtien laadituista laskuista sekä toisaalta Castorama Polskan internetsivustolta tulostetuista sivuista ja kuvien myyntiin sen verkkokaupassa liittyvistä laskuista.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii TB:n pääasiassa esittämän vaatimuksen tutkimiseksi direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdan tulkintaa ja erityisesti sitä, onko asianosaisen osoitettava kyseisen säännöksen perusteella aloitetussa tietopyyntömenettelyssä täysimääräisesti se, että hän on niiden teollis- tai tekijänoikeuksien haltija, joihin hänen vaatimuksensa tueksi on vedottu, vai riittääkö se, että hän pelkästään osoittaa tämän ”todennäköiseksi”.

23 Tässä tilanteessa Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1) Onko [direktiivin 2004/48] 8 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se liittyy teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamistoimenpiteeseen, jota voidaan käyttää ainoastaan silloin, kun tässä tai muussa menettelyssä vahvistetaan, että asianomainen on teollis- tai tekijänoikeuden haltija?

jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kieltävä:

2) Onko [direktiivin 2004/48] 8 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan kanssa, tulkittava siten, että on riittävää osoittaa todennäköiseksi, että kyseinen toimenpide koskee olemassa olevaa teollis- tai tekijänoikeutta, eikä tätä tarvitse näyttää toteen erityisesti silloin, kun pyydetään tavaroiden tai palvelujen alkuperää ja jakeluverkkoa koskevien tietojen antamista ennen teollis- ja tekijänoikeuden loukkaamista koskevan vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä?”

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

24 Itävallan hallitus katsoo, ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi, koska direktiivin 2004/48 8 artiklan tulkinta ei ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi.

25 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla käyttöön otettu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (tuomio 20.6.2013, Impacto Azul, C-186/12, EU:C:2013:412, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 1.8.2022, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, C-184/20, EU:C:2022:601, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kyseisessä menettelyssä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa pääasia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne. Tästä seuraa, että olettamana on, että unionin oikeuteen liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi

jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 3.6.2021, BalevBio, C-76/20, EU:C:2021:441, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa myös, että jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, sen on määritettävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat. Ennakkoratkaisupyynnössä on lisäksi ilmoitettava täsmällisesti ne syyt, joiden perusteella kansallinen tuomioistuin on epävarma unionin oikeuden tulkinnasta ja on päätynyt siihen, että ennakkoratkaisukysymysten esittäminen unionin tuomioistuimelle on tarpeellista (tuomio 1.8.2022, Roma Multiservizi ja Rekeep, C-332/20, EU:C:2022:610, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää riittävän selvästi oikeudellisista seikoista ja tosiseikoista muodostuvan asiayhteyden sekä syyt, joiden vuoksi se on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä tiettyjen säännösten tulkinnasta, jota se pitää tarpeellisena voidakseen antaa ratkaisunsa. Erityisesti on todettava, ettei ole ilmeistä, että pyydetyllä tulkinnalla ei olisi mitään yhteyttä pääasiaan tai että esiin tuotu ongelma olisi luonteeltaan hypoteettinen.

29 Niinpä ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksillään, jotka voidaan tutkia yhdessä, lähinnä, onko direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan on kyseiseen 8 artiklaan perustuvaa tietopyyntöä varten osoitettava, että hän on kyseessä olevan teollis- tai tekijänoikeuden haltija, vai riittääkö, että hän osoittaa todennäköiseksi, että hän on kyseisen oikeuden haltija, erityisesti silloin, jos tietopyyntö esitetään ennen mainitun teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamiseen perustuvan vahingonkorvauskanteen nostamista.

31 Kyseisellä direktiivillä unionin lainsäätäjä on päättänyt varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkean tason sisämarkkinoilla (tuomio 18.12.2019, IT Development, C-666/18, EU:C:2019:1099, 38 kohta) ja toteuttaa vähimmäistason yhdenmukaistamisen immateriaalioikeuksien noudattamisen varmistamiseksi yleisellä tasolla (tuomio 9.7.2020, Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, 36 kohta).

32 On muistutettava, että mainitun direktiivin 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä, että sellaisten tavaroiden ja palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta, annetaan tietoja, ja että tiedonantovelvollinen on teollis- tai tekijänoikeuksia loukannut ja/tai kuka tahansa muu henkilö, jonka on todettu pitävän hallussaan riidanalaisia tavaroita kaupallisessa laajuudessa.

33 Kyseisen säännöksen sanamuodosta on siis todettava, ettei siinä itsessään säädetä kantajan velvollisuudesta osoittaa olevansa kyseessä olevan teollis- tai tekijänoikeuden haltija.

34 Direktiivin 2004/48 4 artiklan mukaan henkilöiden, joilla on oikeus pyytää kyseisen direktiivin II luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista, on kuuluttava johonkin kyseisen artiklan a–d alakohdassa luetelluista neljästä henkilöiden tai elinten ryhmästä. Näihin ryhmiin kuuluvat ensinnäkin sovellettavan lainsäädännön mukaisesti teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat, toiseksi kaikki muut henkilöt, joilla on oikeus käyttää näitä oikeuksia, erityisesti käyttöluvan haltijat, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti, kolmanneksi teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet, joilla on sääntöjenmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun säännösten mukaisesti, ja neljänneksi alan edunvalvonnasta vastaavat elimet, joilla on sääntöjenmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, siltä osin kuin sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja mainitun lainsäädännön mukaisesti.

35 Koska direktiivin 2004/48 4 artiklan a alakohta koskee ”teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita”, kyseistä säännöstä voitaisiin tulkita siten, että sovellettaessa kyseisen direktiivin 8 artiklaa kantajan on osoitettava olevansa tosiasiallisesti kyseessä olevan teollis- tai tekijänoikeuden haltija.

36 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on kuitenkin otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 22.12.2022, Quadrant Amroq Beverages, C-332/21, EU:C:2022:1031, 42 kohta).

37 Direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdan tulkitsemiseksi on siten tutkittava kyseisen säännöksen asiayhteyttä ja kyseisellä direktiivillä tavoiteltuja päämääriä.

38 Siltä osin kuin on kyse direktiivin 2004/48 II luvussa säädettyjen ”toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen” soveltamisen edellyttämästä näyttökynnyksestä, on todettava muun muassa kyseisen direktiivin 6 artiklasta ilmenevän, että voidakseen esittää vaatimuksen vastapuolen velvoittamisesta esittämään todistusaineistoa toisen osapuolen on esitettävä ”kohtuullisesti saatavissa olevaa ja riittävää todistusaineistoa väitteidensä tueksi”. Mainitun direktiivin 7 artiklassa edellytetään, että voidakseen hakea turvaamistoimia todistusaineiston suojaamiseksi osapuolen on esitettävä ”kohtuullisesti saatavissa olevaa todistusaineistoa tukeakseen väitteitään teollis- tai tekijänoikeutensa loukkaamisesta”. Saman direktiivin 9 artiklan, joka koskee turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteitä, 3 kohdassa säädetään, että oikeusviranomaisilla on oikeus vaatia hakijaa toimittamaan ”kaikki kohtuullisesti saatavissa olevat todisteet, jotta ne voivat riittävän varmasti vakuuttua siitä, että hakija on oikeudenhaltija ja että hänen oikeuttaan on loukattu”.

39 Kyseisellä direktiivillä tavoiteltujen päämäärien osalta sen johdanto-osan 10 ja 13 perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen direktiivin tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso. Kyseisen direktiivin säännöksillä on tarkoitus säännellä niitä teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä näkökohtia, jotka liittyvät kiinteästi yhtäältä kyseisten oikeuksien noudattamiseen ja toisaalta niiden loukkaamiseen, velvoittamalla valtiot säätämään tehokkaista oikeussuojakeinoista, joilla suojattujen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaukset voitaisiin välttää, lopettaa tai korjata (tuomio 18.12.2019, IT Development, C-666/18, EU:C:2019:1099, 38 ja 40 kohta).

40 Tässä yhteydessä on korostettava, että direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdassa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijan hyväksi säädetty tietopyyntömenettely on itsenäinen menettely (ks. vastaavasti tuomio 17.6.2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, 81 ja 82 kohta).

41 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on edelleen todettu, että teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkean tason varmistamiseksi on hylättävä tulkinta, jonka mukaan direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdassa säädetty tiedonsaantioikeus tunnustetaan yksinomaan sellaisen oikeudenkäynnin yhteydessä, jossa vaaditaan sen toteamista, että teollis- tai tekijänoikeutta on loukattu, koska tällainen suojan taso voisi jäädä takaamatta, jos kyseistä tiedonsaantioikeutta ei olisi mahdollista käyttää myös sellaisen erillisen oikeudenkäynnin yhteydessä, joka on aloitettu sen jälkeen, kun oikeudenkäynti, joka on johtanut toteamukseen siitä, että teollis- tai tekijänoikeutta on loukattu, on lopullisesti päättynyt (tuomio 18.1.2017, NEW WAVE CZ, C-427/15, EU:C:2017:18, 24 kohta).

42 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että samaa päättelyä on sovellettava vahingonkorvauskannetta edeltävään itsenäiseen menettelyyn, jossa kantaja vaatii direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla tietoja juuri voidakseen nostaa menestyksekkäästi kanteen oletettuja oikeudenloukkaajia vastaan (tuomio 17.6.2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, 82 kohta).

43 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut, että direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdassa säädetyllä tiedonsaantioikeudella konkretisoidaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu perusoikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja turvataan näin mahdollisuus käyttää tehokkaasti perusoikeuksiin kuuluvaa omistusoikeutta, joka sisältää perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa suojatut teollis- ja tekijänoikeudet. Täten teollis- tai tekijänoikeuden haltija voi tämän tiedonsaantioikeuden avulla tunnistaa sen, joka loukkaa kyseistä oikeutta, ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, kuten hakea kyseisen direktiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjä turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteitä tai vaatia mainitun direktiivin 13 artiklassa säädettyä vahingonkorvausta, teollis- tai tekijänoikeutensa suojaamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 17.6.2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, 83 kohta). Jos teollis- tai tekijänoikeuden haltijalla ei ole kaikkia tietoja hänen kyseiseen oikeuteensa kohdistuvan loukkauksen laajuudesta, hän ei nimittäin kykene määrittämään täsmällisesti niiden vahingonkorvausten määrää, joihin hänellä kyseisen loukkauksen perusteella on oikeus.

44 Kuten julkisasiamies on esittänyt ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa, koko kyseisestä oikeuskäytännöstä ilmenee selvästi, että direktiivin 2004/48 8 artiklaan perustuvan tietopyynnön tehtävä ja teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteamiseksi nostettavan kanteen tehtävä on erotettava toisistaan.

45 Direktiivin 2004/48 8 artiklassa säädetyllä tietopyynnöllä on eri tarkoitus kuin kanteella, jossa vaaditaan sen toteamista, että teollis- tai tekijänoikeutta on loukattu. Jos tietopyyntöön sovellettaisiin samoja näyttövaatimuksia kuin kanteeseen, jossa vaaditaan sen toteamista, että teollis- tai tekijänoikeutta on loukattu, kyseisellä 8 artiklalla käyttöön otettu itsenäinen menettely, joka on yksi unionin oikeuden erityispiirteistä, menettäisi suuren osan käytännön merkityksestään.

46 Lisäksi sen täsmentämiseksi, milloin kyseisen direktiivin 8 artiklassa säädetyssä tietopyyntömenettelyssä esitettävä todistusaineisto on riittävä, on otettava huomioon sen teollis- tai tekijänoikeuden luonne, johon on vedottu, ja mahdolliset erityiset muodollisuudet, jotka ovat edellytyksenä sille, ketä voidaan pitää kyseisen oikeuden haltijana.

47 Tämä ilmenee myös mainitun direktiivin johdanto-osan 17 perustelukappaleesta, jossa todetaan, että näin säädetyt toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot olisi määriteltävä kussakin tapauksessa niin, että kyseessä olevan tapauksen erityispiirteet otetaan asianmukaisesti huomioon, mukaan lukien kunkin teollis- ja tekijänoikeuden erityispiirteet ja tarvittaessa loukkauksen tahallinen tai tahaton luonne.

48 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että pääasiassa on kyse tekijänoikeudesta, johon TB vetoaa.

49 Tältä osin kyseisen direktiivin johdanto-osan 19 perustelukappaleessa korostetaan, että ”tekijänoikeus on olemassa heti teoksen luomisesta lähtien, eikä se edellytä virallista rekisteröimistä”.

50 Tekijänoikeuden osalta unionin tuomioistuimen direktiiviä 2001/29 koskevasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että teoksen käsite koostuu kahdesta osatekijästä. Yhtäältä kyseinen käsite edellyttää omaperäistä suojan kohdetta, joka on tekijänsä luovan henkisen työn tulos, ja toisaalta se edellyttää tällaisen luovan henkisen työn tuloksen ilmausta. Ensimmäisen osatekijän osalta on todettu, että jotta kyseistä kohdetta voidaan pitää omaperäisenä, on samalla välttämätöntä ja riittävää, että se heijastaa tekijänsä yksilöllisyyttä ilmentämällä tämän vapaita luovia ratkaisuja. Toisen osatekijän osalta on todettu, että direktiivissä 2001/29 tarkoitettu teoksen käsite edellyttää välttämättä sellaisen suojan kohteen olemassaoloa, joka voidaan tunnistaa riittävän tarkasti ja objektiivisesti (ks. vastaavasti tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 22–25 kohta).

51 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, onko TB esittänyt riittävän todistusaineiston siitä, että hän on kyseessä olevan tekijänoikeuden haltija.

52 Direktiivin 2004/48 3 artiklan 1 kohdassa säädetään samansuuntaisesti, että kyseisen direktiivin II luvussa säädettyjen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava muun muassa oikeudenmukaisia ja tasapuolisia ja että ne eivät saa olla liian kalliita. Lisäksi kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että tarjotaan takeita niiden väärinkäytön estämiseksi. Kyseisessä 3 artiklassa velvoitetaan siis jäsenvaltiot ja viime kädessä kansalliset tuomioistuimet tarjoamaan takeet muun muassa siitä, ettei mainitun direktiivin 8 artiklassa tarkoitettua tietopyyntöä käytetä väärin (tuomio 28.4.2022, Phoenix Contact, C-44/21, EU:C:2022:309, 43 kohta).

53 Niinpä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava sen käsiteltäväksi saatetun tietopyynnön perusteltavuutta ja oikeasuhteisuutta sekä tarkistettava, ettei pääasian kantaja ole käyttänyt tietopyyntöä väärin. Tätä varten kyseisen tuomioistuimen on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki pääasian objektiiviset olosuhteet (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2019, Bayer Pharma, C-688/17, EU:C:2019:722, 70 kohta).

54 Kuten julkisasiamies on esittänyt ratkaisuehdotuksensa 48 kohdassa, siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyisi toteamaan oikeuden väärinkäytön, sen olisi evättävä direktiivin 2004/48 8 artiklassa säädetty tiedonsaantioikeus.

55 Esitettyihin kysymyksiin on kaiken edellä mainitun perusteella vastattava, että direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitetussa teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan on kyseiseen

8 artiklaan perustuvaa tietopyyntöä varten esitettävä kaikki kohtuullisesti saatavissa olevat todisteet, joiden perusteella tietopyynnön käsittelevä tuomioistuin voi riittävän varmasti vakuuttua siitä, että kantaja on kyseisen oikeuden haltija, sellaisten todistusteiden avulla, jotka ovat mainitun oikeuden luonteen ja mahdollisesti sovellettavien erityisten muodollisuuksien kannalta asiamukaisia.

Oikeudenkäyntikulut

56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY 8 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

kyseisessä säännöksessä tarkoitetussa teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan on kyseiseen 8 artiklaan perustuvaa tietopyyntöä varten esitettävä kaikki kohtuullisesti saatavissa olevat todisteet, joiden perusteella tietopyynnön käsittelevä tuomioistuin voi riittävän varmasti vakuuttua siitä, että kantaja on kyseisen oikeuden haltija, sellaisten todistusteiden avulla, jotka ovat mainitun oikeuden luonteen ja mahdollisesti sovellettavien erityisten muodollisuuksien kannalta asiamukaisia.

Allekirjoitukset